

תבונות

הגות עיון ופשוט
משיעורי

הג"ר דוד לייבל שליט"א

נערך ע"י תלמידיו

ה'קריאה' של חומש ויקרא

ספר ויקרא פותח בקריאתו של הקב"ה למשה **ויקרא** אל משה, קריאה הקובעת את שמו של החומש כולו. חז"ל מייחסים חשיבות מיוחדת לקריאה זו:

ויקרא אל משה: לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציוויים קדמה קריאה, לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר, וקרא זה אל זה וכו'. (רש"י ע"פ ויק"ר א, יג)

אך אם נתבונן בדברים קשה להבין מה החיבה המתבטאת בלשון 'ויקרא', הלוא, פעמים רבות משתמש הכתוב בלשון 'ויקרא' גם כאשר אין בלשון זו משום חיבה כלל. כגון 'ויקרא פרעה אל משה ואהרן' או 'ויקרא מלך מצרים למילדות העבריות', בוודאי שלא שררה חיבה כלשהי בין פרעה למשה ואהרן או למילדות העבריות, מהי אפוא החיבה הנלמדת מה'קריאה' למשה?

כמו כן, קריאה זו היתה נחוצה, שכן ספר שמות מסתיים בכך שמשה וכל ישראל לא יכולים להיכנס לאוהל מועד מפני הענן, 'ולא יכל מִשֶׁה לְבֹא אֶל אֱהֱל מוֹעֵד פִּי שֹׁכֵן עֲלָיו הָעֲנָן וּגְבוּד יְהוָה מְלֵא אֶת הַפְּזִזִּים', ולכן, כעת בספר ויקרא מקדים הקב"ה לקרוא למשה שיכנס אל המשכן על מנת לדבר עימו.

גם סופם של דברי חז"ל אינם מובנים, מדוע חז"ל מגדירים לשון זו כ'לשון של מלאכי השרת', הרי גם בני אדם רגילים להשתמש בלשון 'קריאה', כאשר הראנו לעיל שלשון זו מצויה במקרא לרוב גם בין בני אדם.

משה משה

הכלל 'דברי תורה עשירים במקום אחר' מתקיים במקרה זה, בתורת כהנים מגלים חז"ל כיצד הקריאה למשה ביטאה את חיבתו לפני הקב"ה, וזה לשונם:

'משה משה, אברהם אברהם, יעקב יעקב, שמואל שמואל, לשון חבה'

כלומר, החיבה שבקריאה אכן איננה על עצם הקריאה שנועדה להסב את תשומת ליבו של השומע בלבד, אלא אופי הקריאה שנתייחדה למשה בקריאה כפולה בשמו. קיים אם כן הבדל משמעותי בין קריאה זו לבין הקריאה הנפוצה בין בני אדם, והביטוי לכך הוא שזו נעשית בכפילות של חיבה.

ברם, צריך לבאר את עומקם של דברים, מהי המשמעות של כפל הקריאה בשם המהווה קריאה של חיבה ולשון שמלאכי השרת משתמשים בו.

שמו של אדם מורה על מהות

נראה להסביר כי הקריאה הכפולה בשמו של אדם מדגישה את המשמעות המיוחדת של האדם, באשר השם מסמל את הנקודה המהותית של האדם ואת הדרגה המיוחדת בה הוא נמצא. מכך שהקב"ה מקדים וקורא למשה במקום לפתוח בדיבור מיד, לומדים חז"ל כי בכיכול הקב"ה מבקש לומר למשה - בך אני רוצה. משה אינו ברירת מחדל כדי להעביר מסרים לישראל כיון שבמקרה הוא מצוי בתפקיד זה, הפנייה היא אליו באופן אישי כמי שנבחר ויועד לכך ואל הכוחות המיוחדים רק לו. קריאה שכזו, קוראת אל האדם ומרוממת אותו לפסגה הגבוהה ביותר אותה הוא מסוגל לכבוש. קריאה המדגישה את תפקידו המיוחד של משה ומסייעת בידו לעלות ולהבין בהשגה מרוממת את דבר ה'.

חיבה זו של התייחסות למהותו של האדם, מתבטאת גם בלשונם של המלאכים. המלאכים מכירים בעצמם את מקומם, דרגתם הייחודית ותפקידם. לכן הם יכולים לקרוא זה אל זה במדויק בשם המבטא

1. ע"י רשב"ם.

לחלוטין את מעלתו של כל אחד מהם. משה, גם הוא כמלאכי השרת, מקבל תפקיד מיוחד המותאם דווקא עבורו. תפקיד המוטל עליו על פי מקומו ודרגתו האישית.

ניתן להבין שזו גם כוונת חז"ל בויקרא רבה (טו). המדרש מחלק שם בין משה בבלעם, שבמשה נאמר 'ויקרא' ואילו בבלעם כתוב 'ויקר'. כלומר, הקריאה למשה היתה בפה מלא ואילו הפנייה לבלעם לא הייתה מיוחדת רק לו והרי היא כ'חצי דיבור' בלשון חז"ל.

ההפסקות למה משמשות

לאחר שהובן כי הקריאה למושה לא היתה בגדר הסבת תשומת ליבו של השומע, אלא קריאה לעצמותו ולמהותו של משה, קריאה המעוררת אותו לקיים את התפקיד הראוי לו באופן אישי. ניתן להבין את דברי חז"ל אודות ההפסקה שבין דיבור לדיבור, דברים הנראים תמוהים במבט ראשון. זו לשונם:

יכול אף להפסקות [היתה קריאה] תלמוד לומר וידבר, לדיבור היתה קריאה ולא היתה קריאה להפסקות.

(תורת כהנים, ח)

דברי התו"כ לכאורה אינם מובנים, מהי הקריאה הנדרשת להפסקה? כאשר מפסיקים לדבר עם אדם אין צורך לקרוא בשמו. אפשר פשוט להפסיק לדבר.

אמנם כפי שביארנו, חז"ל מלמדים כי הקריאה למשה נועדה ליצור התייחסות אישית למעלתו ודרגתו של משה, ניתן להבין כי היה מתאים לקרוא בשמו גם בגמר הדיבור להוסיף לחזקו ולהפקידו על הדבר. לפיכך נצרכו חז"ל לומר כי לא היתה קריאה בשם כאשר הפסיק הדיבור.

כעת נוכל לתת נופך בביאור המשך דברי התו"כ (ט):

וכי מה היו הפסקות משמשות? ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין. והרי דברים קל וחומר, ומה אם מי שהוא שומע מפי הקדוש ברוך הוא ומדבר ברוח הקודש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, על אחת כמה וכמה הדיוט מן הדיוט.

המדרש שואל מדוע לא הורה הקב"ה למשה את כל דברי התורה יחדיו ולשם מה יש צורך בהפסקות בין הפרשות, ומשיב כי היינו עשויים לחשוב, שאדם שזכה להשראה נבואית עליונה כמשה רבינו, לא יזדקק להתבוננות מעבר להקשבה לדבר ה'. אדם ששמע את התורה מפיו של הקב"ה, בוודאי הבין את התורה כראוי ואינו זקוק לזמן נוסף לעבד את הדברים. באים חז"ל ומלמדים כי לא כך הדבר, גם משה רבינו היה זקוק לרווח כדי להתבונן בין פרשה לפרשה.

לפי ביאורנו לעיל בדברי המדרש נראה כי ישנו עומק נוסף בדברי חז"ל. בתשובתם מלמדים חז"ל יסוד גדול בעבודת ה'. הקריאה המיוחדת כאן היא הכרה מיוחדת בדעת הקב"ה על מעלתו ומעמדו של משה כפי שנתבאר, אך כאשר מסתיים דיבורו של הקב"ה עם משה שוב אין קריאה למשה, ההכרה במעלתו של משה אינה חוזרת על עצמה כעת, אלא ישנה הפסקה מכך, עומק הדברים הוא שגם אדם הנמצא במעלתו של משה, המקבל הכרה מבורא עולם על גודל מעלתו, חייב להקדיש זמן להתבוננות אם דרכו טובה אם לאו, לבדוק כיצד והיכן יוכל ליישם את מעלותיו, לפני הדיבור הקב"ה קורא למשה ומראה על מעלתו, אך לאחר הדיבור, אין קריאה נוספת במכוון. כעת ההתעוררות חייבת לבוא מן הארץ. משה צריך לעמוד בעצמו, במקומו שלו, ולהתבונן בדבר ה' בשכלו הוא. כאן לא מתאימה ההצבה היחודית של משה כבחיר הנבאים ואדון הנביאים הרואה באספקלריה המאירה מה שאין כל נברא יכול לחזות ולראות. אחר תום הדיבור משה עומד מבלי הקריאה האלוקית המכריזה עליו 'משה משה', ונוטל לו רווח בין פרשה לפרשה להתבונן במה שנמסר לו בכוחותיו האנושיים, רק כך יוכל משה הרועה הנאמן, למסור את הדברים לישראל שאינם עולים עימו למדרגתו ומעלתו, להבינם, להעמידם על הדברים וליטוע אותם על ליבם, להכין להם לב לדעת, עינים לראות ואוזניים לשמוע.

בכך מלמדת אותנו פתיחתו של ספר ויקרא, הספר המלמד כיצד ליקרב אל הקודש, את הדרך הראויה לקבל את דברי ה'. כי גם משה רבנו שזכה להכרה ברורה במעמדו בקריאה של חיבה הפותחת את חומש ויקרא נדרש להתבונן בדברים, להחיל אותם במציאות הסובבת אותו, להעבירם ולמוסרם הלאה, מתוך התבוננות פנימית שיש לה שורש למעלה והיא עושה פרי למטה.

העלון יוצא לאור על ידי מכוון 'תבונות', רח' יהודה הלוי 10 בני ברק
האורות והערות ולקבלת תכנים נוספים ניתן לפנות במייל: office@tvunot.net
לקבלת העלון במייל a@tvunot.net